

Nordisk balansavräkning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2014/15:112 Nordisk balansavräkning och en motion som väckts med anledning av propositionen. Regeringens förslag innebär ändringar i ellagen för att skapa rättsliga förutsättningar för att etablera en nordisk balansavräkning. Ansvar för att avräkning sker mellan de balansansvariga ska även fortsättningsvis ligga på den systemansvariga myndigheten Affärsverket svenska kraftnät. Verket ska dock få uppdra åt någon annan att utföra avräkningen. Vidare föreslår regeringen en ändring i skatteförfarandelagen med innebörden att ansvaret för att lämna kontrolluppgifter om avyttring av elcertifikat överförs till Statens energimyndighet. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår motionen. I betänkandet finns en reservation (SD).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden.....	5
Nordisk balansavräkning	5
Utskottets ställningstagande.....	7
Reservation	8
Ansvar för att utföra balansavräkningen, punkt 2 (SD)	8
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	9
Propositionen	9
Följdmotionen	9
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Balansavräkning och avtal om balansansvar**

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2014/15:112 punkt 1.

2. **Ansvar för att utföra balansavräkningen**

Riksdagen avslår motion

2014/15:3097 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD).

Reservation (SD)

3. **Kontrollavgifter om avyttring av elcertifikat**

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2014/15:112 punkt 2.

Stockholm den 24 september 2015

På näringsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Lars Hjalmered (M), Åsa Westlund (S), Hans Rothenberg (M), Josef Fransson (SD), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Per-Arne Håkansson (S), Lise Nordin (MP), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Anna Wallén (S), Mattias Bäckström Johansson (SD), Maria Weimer (FP), Birger Lahti (V), Penilla Gunther (KD), Hanna Westerén (S) och Hannah Bergstedt (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2014/15:112 Nordisk balansavräkning och en motion som väckts med anledning av propositionen.

Bakgrund

Energimarknadsinspektionen har haft i uppdrag att ta fram förslag till de ändringar som krävs i svensk lagstiftning för att skapa förutsättningar för en nordisk slutkundsmarknad. Myndigheten redovisade i februari 2014 sitt uppdrag i rapporten Regelförändringar som möjliggör nordisk balansavräkning (Ei R2014:06). Rapporten har remissbehandlats. Regeringen beslutade den 9 april 2015 att begära Lagrådets yttrande över förslag till ändringar i ellagen (1997:857). Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) begärde i en skrivelse till regeringen den 2 april 2014 att verkets uppgifter när det gäller kontoföring av elcertifikat ska överföras till Statens energimyndighet (Energimyndigheten). Energimyndigheten har tillstyrkt förslaget. Regeringen har ändrat i förordningen (2011:1480) om elcertifikat så att Energimyndigheten fr.o.m. den 1 januari 2015 är kontoföringsmyndighet för elcertifikat. En ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244) är nödvändig eftersom det bör vara kontoföringsmyndigheten som lämnar kontrolluppgifter. Regeringen har inte begärt något yttrande från Lagrådet mot bakgrund av förslagets författningstekniska karaktär.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår ändringar i 8 kap. ellagen (1997:857) för att skapa rättsliga förutsättningar för att etablera en nordisk balansavräkning. Ansvar för att avräkningen görs mellan de balansansvariga ska även fortsättningsvis ligga på den systemansvariga myndigheten Svenska kraftnät. Verket ska dock få ge någon annan i uppdrag att utföra avräkningen.

I propositionen föreslår regeringen även en ändring i 22 kap. 14 § skatteförfarandelagen (2011:1244) med innebörden att Energimyndigheten får uppgift att lämna kontrolluppgifter om avyttring av elcertifikat. Ändringen motiveras av att Energimyndigheten har tagit över uppgiften som kontoföringsmyndighet för elcertifikat från Svenska kraftnät.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

Utskottets överväganden

Nordisk balansavräkning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändring i ellagen (1997:857) och avslår en motion som förordar att regeringen ska säkerställa att den systemansvariga myndigheten inte ger någon aktör utanför det nordiska samarbetet i uppdrag att utföra balansavräkningen. Vidare antar riksdagen regeringens förslag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244).

Jämför reservation (SD).

Propositionen

Balansavräkning och avtal om balansansvar

Regeringens förslag innebär att den systemansvariga myndigheten (Affärsverket svenska kraftnät) ska ansvara för att en avräkning görs mellan de balansansvariga. Myndigheten ska få ge någon annan i uppdrag att utföra avräkningen. Vidare ska bemyndigandet till regeringen eller den systemansvariga myndigheten att meddela föreskrifter om avräkningen utgå.

Som skäl för förslagen anger regeringen att de skillnader som i dag finns mellan de nordiska ländernas regelverk utgör barriärer för de elhandlare och balansansvariga som vill bedriva verksamhet i flera nordiska länder. Harmoniserade regler för balansavräkning har därför avgörande betydelse för att möjliggöra en nordisk slutkundsmarknad. Förslagen i propositionen är tänkta att skapa rättsliga förutsättningar för det första steget för att etablera en nordisk balansavräkning.

Grundläggande för att möjliggöra en gemensam nordisk balansavräkning är att det är möjligt för en aktör att utföra avräkningen mellan de balansansvariga i flera länder. I dag utförs avräkningen av Svenska kraftnät som är systemansvarig myndighet. För att skapa förutsättningar för en gemensam balansavräkning har Svenska kraftnät inlett ett samarbete med stamnätsföretagen i Finland (Fingrid Oyj) och Norge (Statnett SF) och avser att låta den gemensamma balansavräkningen skötas av bolaget eSett Oy, som ägs till en tredjedel var av stamnätsföretagen. eSett Oy har säte i Finland. Regeringen påpekar att Svenska kraftnät även i fortsättningen har ansvaret för att balansavräkning utförs under former som är förenliga med utövandet av det övergripande systemansvaret i Sverige.

Förslaget att ta bort bemyndigandet att meddela föreskrifter om avräkningen motiveras av att det saknas praktiskt behov av att närmare reglera avräkningen i föreskrifter. Några föreskrifter som reglerar avräkningen finns inte, utan detaljerna regleras i stället genom avtalet mellan Svenska kraftnät och den balansansvarige. Energimarknadsinspektionens tillsyn i denna del avgränsas därför till Svenska kraftnäts ansvar att se till att avräkningen utförs. Inspektionens tillsyn omfattar dock även villkoren i balansavtalen, som ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Svenska kraftnät får inte ingå balansavtal förrän de metoder som använts för att utforma avtalen har godkänts av Energimarknadsinspektionen.

Regeringens förslag innebär att ett åtagande om balansansvar ska göras genom avtal dels med den systemansvariga myndigheten om att säkerställa balans mellan tillförsel och uttag av el, dels med den som utför avräkningen mellan de balansansvariga om villkoren för avräkningen.

Villkoren i balansavtalen ska, som tidigare nämnts, vara objektiva och icke-diskriminerande, och de metoder som används för att utforma avtalen ska godkännas av nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen) innan avtal får ingås. Villkoren ska offentliggöras av den som utför avräkningen mellan de balansansvariga.

De föreslagna förändringarna innebär att det kan komma att krävas två avtal för en aktör som vill åta sig balansansvar, ett med Svenska kraftnät och ett med den som utför balansavräkningen. Regeringen anför i detta sammanhang att förslaget taget för sig endast har begränsade positiva effekter och måste ses som ett steg på vägen mot större harmonisering.

Kontrolluppgifter om avyttring av elcertifikat

Regeringen föreslår att kontrolluppgift om avyttring av elcertifikat ska lämnas för fysiska personer och dödsbon av Energimyndigheten. Svenska kraftnät har varit kontoföringsmyndighet sedan elcertifikatssystemet infördes 2003. Energimyndigheten tog över uppgiften den 1 januari 2015. Det bör därför vara Energimyndigheten och inte Svenska kraftnät som lämnar kontrolluppgift enligt 22 kap. 14 § skatteförfarandelagen (2011:1244), vilken föreslås ändras i enlighet med detta.

Motionen

I kommittémotion 2014/15:3097 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) begärs ett tillkännagivande om att regeringen ska säkerställa att den systemansvariga myndigheten inte ger någon aktör utanför det gemensamma nordiska samarbetet i uppdrag att utföra balansavräkningen.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottet tar först ställning till förslagen i propositionen om balansavräkning och avtal om balansansvar. Därefter behandlas motionen med ett förslag om ett tillkännagivande om vem som ska kunna utföra balansavräkningen. Slutligen tar utskottet ställning till propositionens förslag om kontrolluppgifter om avyttring av elcertifikat.

Balansavräkning och avtal om balansansvar

En stegvis harmonisering av balansavräkningen är en del av det fortsatta arbetet med att utveckla en gemensam nordisk elmarknad. Utskottet ställer sig positivt till förslaget i propositionen som syftar till att skapa rättsliga förutsättningar för det första steget att etablera en nordisk balansavräkning.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks propositionen.

Ansvar för att utföra balansavräkningen

I motion 2014/15:3097 (SD) förordas att riksdagen ska begära att regeringen ska säkerställa att den systemansvariga myndigheten inte ger någon aktör utanför det gemensamma nordiska samarbetet i uppdrag att utföra balansavräkningen. Som beskrivits i det föregående har stamnätsföretagen i Sverige, Norge respektive Finland bildat ett gemensamt ägt bolag, eSett Oy, för att utföra balansavräkningen. eSett Oy har således en fast nordisk förankring genom de nuvarande ägarförhållandena. Därtill anför regeringen i propositionen att Svenska kraftnät även i fortsättningen bör ha ansvaret för att balansavräkningen utförs under former som är förenliga med utövandet av det övergripande systemansvaret i Sverige. Utskottet bedömer mot denna bakgrund att det inte finns anledning att tydliggöra att balansavräkningen inte utförs av någon aktör utanför det nordiska samarbetet.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motion 2014/15:3097 (SD).

Kontrolluppgifter om avyttring av elcertifikat

Utskottet har inget att invända mot den föreslagna förändringen när det gäller kontrolluppgifter om avyttring av elcertifikat. Propositionen tillstyrks följaktligen.

Reservation

Ansvar för att utföra balansavräkningen, punkt 2 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2014/15:3097 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD).

Ställningstagande

Vi sverigedemokrater ser positivt på ett utökat svenskt samarbete och en gemensam energimarknad med bl.a. Norge och Finland. Detta samarbete genererar en trygg energiförsörjning av både bas- och reglerkraft samt konkurrenskraftiga elpriser. Vi ser även positiva effekter av ett minskat koldioxidläckage. Mot denna bakgrund är vi positiva till de förslag som lämnas i propositionen men anser att det på en punkt krävs ett förtydligande. Enligt regeringens förslag ska den systemansvariga myndigheten få ge i uppdrag åt någon annan att utföra avräkningen.

Propositionen utgår från ett samarbete ur ett nordiskt perspektiv, och regeringen framhåller att avsikten är att balansavräkningen ska utföras av det gemensamma bolaget eSett Oy, som har säte i Finland. Detta har vi sverigedemokrater inga invändningar mot, men vi anser att det är angeläget att det tydliggörs att balansavräkningen inte utförs av någon aktör utanför det gemensamma nordiska samarbetet. Riksdagen bör därför tillkännage för regeringen som sin mening att regeringen ska säkerställa att den systemansvariga myndigheten inte ska ge någon aktör utanför det gemensamma nordiska samarbetet i uppdrag att utföra balansavräkningen.

Med det sagda tillstyrks motion 2014/15:3097 (SD).

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2014/15:112 Nordisk balansavräkning:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244).

Följdmotionen

2014/15:3097 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att den systemansvariga myndigheten inte uppdrar åt någon aktör utanför det gemensamma nordiska samarbetet att utföra balansavräkningen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 4–4 c §§, 11, 11 a och 11 c §§ ellagen (1997:857) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.4 §¹

En elleverantör får bara leverera el i uttagspunkter där någon har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i uttagspunkten (balansansvar). *Ett sådant åtagande ska göras genom ett avtal med den systemansvariga myndigheten.*

Första stycket tillämpas inte under den tidsfrist som anges i 4 e § första stycket.

Med uttagspunkt avses därvid den punkt där en elanvändare, enligt avtal med innehavaren av nätkoncession, tar ut el för förbrukning.

En elleverantör får bara leverera el i uttagspunkter där någon har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i uttagspunkten (balansansvar). *Med uttagspunkt avses den punkt där en elanvändare, enligt avtal med nätkoncessionshavaren, tar ut el för förbrukning.*

Ett åtagande enligt första stycket ska göras genom avtal dels med den systemansvariga myndigheten, dels med den som utför avräkningen mellan de balansansvariga. Avtalet med den systemansvariga myndigheten ska innehålla ett åtagande att säkerställa balans mellan tillförsel och uttag av el. Avtalet med den som utför avräkningen mellan de balansansvariga ska innehålla villkoren för avräkningen.

Första och andra styckena tillämpas inte under den tidsfrist som anges i 4 e § första stycket.

¹ Senaste lydelse 2009:580.

4 a §²

Villkoren i *balansavtalen* ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

Den systemansvariga myndigheten får inte ingå *balansavtal* förrän de metoder som har använts för att utforma avtalen har godkänts av nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas, om metoderna kan antas leda till att avtalen uppfyller kraven *enligt* första stycket.

Villkoren i *avtalen enligt 4 § andra stycket* ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

Den systemansvariga myndigheten *och den som utför avräkningen mellan de balansansvariga* får inte ingå *avtal enligt 4 § andra stycket* förrän de metoder som har använts för att utforma avtalen har godkänts av nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas, om metoderna kan antas leda till att *villkoren i avtalen* uppfyller kraven *i första stycket*.

Ett beslut enligt andra stycket gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

4 b §³

Den systemansvariga myndigheten *skall* offentliggöra de villkor som *tillämpas i balansavtalen samt på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om dessa villkor*.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela *närmare* föreskrifter om offentliggörande av villkor enligt första stycket.

Den systemansvariga myndigheten *och den som utför avräkningen mellan de balansansvariga ska* offentliggöra de villkor som *de tillämpar i avtalen enligt 4 § andra stycket och på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om villkoren*.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela föreskrifter om offentliggörande av villkor enligt första stycket.

4 c §⁴

När den systemansvariga myndigheten får kännedom om att ett *avtal med myndigheten om balansansvar enligt 4 § första stycket* ska upphöra att gälla ska myndigheten utan dröjsmål underrätta de *innehavare av nätkoncession* på vars

När den systemansvariga myndigheten får kännedom om att ett *avtal enligt 4 § andra stycket* ska upphöra att gälla, ska myndigheten utan dröjsmål underrätta de *nätkoncessionshavare* på vars ledningsnät de uttagspunkter är belägna där ba-

² Senaste lydelse 2010:1968.

³ Senaste lydelse 2005:404.

⁴ Senaste lydelse 2009:580.

ledningsnät de uttagpunkter är belägna där balansansvaret *sålunda* kommer att upphöra att gälla. *Innehavarna av nätkoncession* ska utan dröjsmål underrätta berörda elleverantörer.

När någon, som i ett avtal med en elleverantör har åtagit sig balansansvaret i de uttagpunkter där elleverantören levererar el, får kännedom om att detta avtal ska upphöra att gälla ska den balansansvarige utan dröjsmål underrätta den systemansvariga myndigheten och de *innehavare av nätkoncession* på vars ledningsnät de uttagpunkter är belägna där balansansvaret *sålunda* kommer att upphöra att gälla. *Innehavarna av nätkoncession* ska utan dröjsmål underrätta elleverantören.

Regeringen eller, *efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten meddelar* närmare föreskrifter om *underrättelseskyldigheten enligt* första och andra styckena.

lansansvaret kommer att upphöra att gälla. *Nätkoncessionshavarna* ska utan dröjsmål underrätta berörda elleverantörer.

När någon, som i ett avtal med en elleverantör har åtagit sig balansansvaret i de uttagpunkter där elleverantören levererar el, får kännedom om att detta avtal ska upphöra att gälla, ska den balansansvarige utan dröjsmål underrätta den systemansvariga myndigheten och de *nätkoncessionshavare* på vars ledningsnät de uttagpunkter är belägna där balansansvaret kommer att upphöra att gälla. *Nätkoncessionshavarna* ska utan dröjsmål underrätta elleverantören.

Regeringen eller *den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela* närmare föreskrifter om *underrättelseskyldigheterna* i första och andra styckena.

11 §⁵

Den systemansvariga myndigheten *skall svara för avräkningen* mellan de balansansvariga *enligt de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, myndigheten meddelar*.

Den systemansvariga myndigheten *ska ansvara för att avräkning sker* mellan de balansansvariga. *Myndigheten får uppdra åt någon annan att utföra avräkningen.*

11 a §⁶

En elleverantör som har levererat el till en uttagpunkt där det saknas någon som är balansansvarig *skall vid den systemansvariga myndighetens avräkning* anses som balansansvarig för uttagpunkten. Er-

En elleverantör som har levererat el till en uttagpunkt där det saknas någon som är balansansvarig *ska anses som balansansvarig för uttagpunkten vid avräkning enligt 11 §*. Ersättning *ska* betalas enligt

⁵ Senaste lydelse 1999:770.

⁶ Senaste lydelse 2006:926.

sättning *skall* betalas enligt *de villkor som den systemansvariga myndigheten tillämpar mot balansansvariga*.

villkor som *motsvarar villkor för andra balansansvariga enligt sådana avtal som avses i 4 § andra stycket tredje meningen*.

11 c §⁷

En balansansvarig, som använder någon annans produktionskapacitet särskilt för att fullgöra sina åtaganden enligt *balansavtalet*, får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla sådan kapacitet med hänvisning endast till kraftslag. Den balansansvarige ska anskaffa kapacitet på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

En balansansvarig, som använder någon annans produktionskapacitet särskilt för att fullgöra sina åtaganden enligt *sådana avtal som avses i 4 § andra stycket*, får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla sådan kapacitet med hänvisning endast till kraftslag. Den balansansvarige ska anskaffa kapacitet på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

⁷ Senaste lydelse 2014:270.

2 Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs att 22 kap. 14 § skatteförfarandelagen (2011:1244) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 kap.

14 §

Kontrolluppgift ska lämnas om avyttring av elcertifikat.

Kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer och dödsbon av *Affärsverket svenska kraftnät.* Kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer och dödsbon av *Statens energimyndighet.*

I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om antalet avyttrade elcertifikat och försäljningspriset.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.